

ทุนทางสังคมกับธรรมนูญการจัดการตนเอง วัลลภ สุขสวัสดิ์

Social Capital and Self-Management Charter

Wanlapat Suksawas

ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000

Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Naresuan University, Phitsanuloke 65000

Corresponding author. E-mail address: wanlapats@hotmail.com

Received: 4 August 2016; Accepted: 29 September 2016

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลัก คือ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสมัยใหม่ กระบวนการรับรู้และทุนทางสังคมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเองขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ข้อมูลของการวิจัยมาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประชากรการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 377 คน ซึ่งมาจากกลุ่มตัวอย่างแบบโดยใช้หลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และวิเคราะห์ผลการวิจัยโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป ผลการศึกษา พบว่า ความสมัยใหม่และกระบวนการรับรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน แต่ทุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน นอกจากนี้ยังพบว่า ความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่ทางการเมืองและความไว้วางใจต่อบุคคลทั่วไปซึ่งเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของทุนทางสังคมมีอิทธิพลสูงมากในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเอง ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัยชิ้นนี้ คือ ภาครัฐควรให้ความรู้แก่ประชาชนถึงนวัตกรรมหรือกลไกในการตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐและทุกภาคส่วน ควรมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายสังคมแห่งความปลอดภัย เพื่อสร้างความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่ทางการเมืองและความไว้วางใจต่อบุคคลทั่วไป ซึ่งคาดว่าจะส่งผลต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

คำสำคัญ: ทุนทางสังคม ความสมัยใหม่ กระบวนการรับรู้ ธรรมนูญการจัดการตนเอง ความไว้วางใจ การมีส่วนร่วมทางการเมือง

Abstract

The main objective of this study is to investigate the relationships among modernization, cognitive engagement and social capital and people's political participation on making self-management charter in Nor-Or Sub-district, Si Satchanalai District, Sukhothai Province. As a quantitative study, a face-to-face survey and a questionnaire were utilized as the main tools for the investigation in this study. The selection of respondents for the survey was restricted to people of voting age (18 years old and older) who were registered in Nor-Or Sub-district. The 377 samples were selected by employing multi-stage sampling. Statistical Package for the Social Sciences was utilized for data analysis. It is discovered that modernization and cognitive engagement do not have any relationship with people's political participation. In contrast, the findings suggest a strong evidence of a link between social capital and people's political participation on making self-management charter. Additionally, the study revealed that, trust in incumbent and interpersonal trust, as components of social capital, played the strongest role on promoting people's political participation on making self-management charter. The results of this study could be used to provide some practical strategies for making Thai public policy. It can be suggested that all levels of government must demonstrate an innovation or mechanism in checking performance of all incumbents. In addition, social safety networks must be created by all members of society. This will allow people to present higher level of trust in incumbent and interpersonal trust, which in turn, may encourage them to participate more in all levels of politics.

Keywords: Social Capital, Modernization, Cognitive Engagement, Self-Management Charter, Trust, Political Participation

บทนำ

จากผลการสำรวจดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าของมนุษย์ (Human Achievement Index) ของ United Nations Development Programme (2014) พบว่า ภาคเหนือของประเทศไทยเป็นภูมิภาคที่มีอันดับดัชนีการมีส่วนร่วม (Participation Index) ในอันดับสูงสุด (ดัชนีด้านการมีส่วนร่วมพิจารณาจาก 4 ด้าน คือ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (Voter Turnout) การรวมกลุ่มของชุมชน (Community Groups) ครอบครัวที่มีส่วนร่วมในกลุ่มของท้องถิ่น (Households Participating in Local Groups) และครัวเรือนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมบริการทางสังคม (Households Participating in Social Services) และมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 0.6810 คะแนน (คะแนนเฉลี่ยของประเทศเท่ากับ 0.6490) โดยจังหวัดที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ลำพูน น่าน และพะเยา (ลำดับที่ 2, 5 และ 11 ของประเทศตามลำดับ) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเฉพาะในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า จังหวัดสุโขทัย เป็นจังหวัดที่มีคะแนนดัชนีชี้วัดการมีส่วนร่วมมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดต่างๆ ในเขตอนุภูมิภาคเดียวกัน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเป็นลำดับที่ 12 ของประเทศไทย

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับดัชนีอื่น ๆ เช่น ดัชนีด้านสุขภาพ (Health) ด้านการศึกษา (Education) ด้านการจ้างงาน (Employment) ด้านรายได้ (Income) ด้านการเคหะและสิ่งแวดล้อม ด้านที่อยู่อาศัย (Housing and Living Environment) ด้านครอบครัวและชีวิตในชุมชน (Family and Community Life) และด้านการคมนาคมและการสื่อสาร (Transport and Communication) พบว่า จังหวัดสุโขทัยไม่ได้เป็นจังหวัดที่อยู่ในอันดับที่สูง กล่าวคือ ด้านสุขภาพอยู่ในลำดับที่ 66 ของประเทศ ด้านการศึกษาอยู่ในลำดับที่ 45 ด้านการจ้างงานอยู่ในลำดับที่ 55 ด้านรายได้อยู่ในลำดับที่ 36 ด้านการเคหะและสิ่งแวดล้อม ด้านที่อยู่อาศัยอยู่ในลำดับที่ 27 ด้านครอบครัวและชีวิตในชุมชนอยู่ในลำดับที่ 34 และด้านการคมนาคมและการสื่อสารอยู่ในลำดับที่ 41 ตามลำดับ ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกต เพราะเหตุใดจังหวัดสุโขทัยจึงมีลำดับและค่าคะแนนเฉลี่ยด้านการมีส่วนร่วมในลำดับที่สูงกว่าด้านอื่นๆ

อนึ่งมีทฤษฎีและแนวคิดหลากหลายแนวคิดที่อธิบายการพัฒนาและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการศึกษาขั้นนี้จะยกตัวอย่างมาสามทฤษฎีและแนวคิดได้แก่ 1) ทฤษฎีความสมัยใหม่ (Modernization Theory) ซึ่งมีความสอดคล้องกับการอธิบายดัชนีด้านสุขภาพด้าน

การศึกษา ด้านการจ้างงาน และด้านรายได้ 2) แนวคิดกระบวนการรับรู้ (Cognitive Engagement) ซึ่งสอดคล้องกับการอธิบายดัชนีด้านการคมนาคมและการสื่อสาร และ 3) แนวคิดทุนทางสังคม (Social Capital) ซึ่งสอดคล้องกับการอธิบายดัชนีด้านครอบครัวและชีวิตในชุมชน โดยที่การศึกษาครั้งนี้จะอธิบายและนำทฤษฎีและแนวคิดดังกล่าวมาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในจังหวัดสุโขทัยว่ามีทฤษฎีหรือแนวคิดใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดสุโขทัย

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดสุโขทัยนั้น การศึกษาขั้นนี้จะไม่นำเกณฑ์เลือกการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนมาเป็นเกณฑ์ในการศึกษา เนื่องจากการเลือกตั้งถูกกำหนดโดยรัฐธรรมนูญให้เป็นหน้าที่ของประชาชน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การที่ประชาชนบางส่วนไปใช้สิทธิเลือกตั้งอาจไม่ได้เกิดจากการตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกตั้ง แต่ต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อที่ตนจะได้ไม่โดนโทษตามกฎหมาย ทั้งนี้ การศึกษาครั้งนี้จะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหนึ่งในองค์กรภาครัฐที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน (Wegelin, 2002) และมีความใกล้ชิดต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนมากที่สุด (Wongpreedee, 2007) ทั้งนี้ ประเด็นที่การศึกษาครั้งนี้จะนำมาเป็นเกณฑ์ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ ประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเอง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ได้มีข้อบัญญัติในการเพิ่มโอกาสและช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการจัดการตนเองเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชน ดังนั้น การที่ท้องถิ่นใดจะมีการร่างและจัดทำธรรมนูญจัดการตนเอง จึงถือว่าเป็นการจัดทำเพื่อนำสิทธิและอำนาจของตนที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญมาปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องผ่านการให้ความเห็นชอบร่วมกันของประชาชนในท้องถิ่น (Roobsung, 2011) ซึ่งกระบวนการในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเองมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในท้องถิ่น เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการตื่นตัว เรียนรู้และจิตสำนึกของคนในท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติภารกิจจริง ซึ่งถือเป็นหัวใจของธรรมนูญของประชาชน (Chiangthong & Wittayasomboon, 2013) ท้องถิ่นใดจะสามารถมีการ

จัดทำและบังคับใช้ธรรมนูญจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืนก็ต่อเมื่อประชาชนในท้องถิ่นนั้นตระหนักและเข้าใจในสิทธิและอำนาจของตนที่แท้จริงที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ เห็นความสำคัญในการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญเพื่อจัดการท้องถิ่นของตนเอง มีส่วนร่วมในการร่างและจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเอง และเปลี่ยนบทบาทและสถานะของตนเองจากผู้รับบริการจากภาครัฐมาเป็นผู้ริเริ่มดำเนินและลงมือปฏิบัติการพัฒนาท้องถิ่นและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วยตนเอง

ทั้งนี้ เมื่อศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมประชาชนในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเอง พบว่า ในประเทศไทยมีการจัดทำธรรมนูญของประชาชนในหลายระดับ เช่น ธรรมนูญระดับตำบล ระดับภูมิเวิศและระดับจังหวัด ซึ่งจะได้อธิบายโดยยกตัวอย่างตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ในระดับตำบล ได้แก่ ธรรมนูญประชาชนกบระเียบตำบลบัวใหญ่ อำเภอนำน้อย จังหวัดน่าน ซึ่งถือเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสร้างการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขของคนในชุมชน และการวางแผนอนาคตให้คนรุ่นหลังสามารถอาศัยในชุมชนที่มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีอย่างยั่งยืน โดยมีการจัดทำธรรมนูญโดยแบ่งเป็นหมวดหมู่อย่างชัดเจน ได้แก่ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สังคมวัฒนธรรม การศึกษา สาธารณสุข เศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐาน การเมืองการปกครองและองค์กรชุมชน นอกจากนี้ยังมีการกำหนดข้อห้ามต่างๆ และเสนอบทลงโทษเพื่อให้คนในชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติต่อไป

ในระดับภูมิเวิศ ได้แก่ ธรรมนูญลุ่มน้ำภูมิ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นธรรมนูญที่มีวัตถุประสงค์หลักในการสร้างสุขภาวะที่ดีของชุมชนคนลุ่มน้ำภูมิ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ได้แก่ กลุ่มองค์กรชุมชน สภาองค์กรชุมชนท้องถิ่น ท้องที่ สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา ประชาชน ภาคธุรกิจ และภาคีเครือข่ายต่างๆ ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับทรัพยากรในพื้นที่ลุ่มน้ำรัตนภูมิ (Suteerawut, 2014; Chiangthong & Wittayasomboon, 2013) ซึ่งถือว่าเป็นธรรมนูญที่เชื่อมโยงภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันในทุกภาคส่วนจนเกิดการเชื่อมโยงความร่วมมือในระดับภูมิเวิศเพื่อร่างและบังคับใช้ข้อปฏิบัติซึ่งเกิดจากการยอมรับจากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

ในระดับจังหวัด ได้แก่ ธรรมนูญภาคประชาชนคนอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งเป้าหมาย คือ การสร้างความอยู่ดีมีสุขของประชาชนทั้งจังหวัด ธรรมนูญนี้เกิดจาก

การร่วมมือของประชาชนในหลายชุมชน ตำบล อำเภอ จนครอบคลุมทั้งจังหวัด จนเกิดการยกระดับการมีส่วนร่วมในการผลักดันประเด็นเรื่องจังหวัดจัดการตนเองให้เป็นรูปธรรมโดยมุ่งหวังให้เป็นกลไกที่ก่อให้เกิดการทำงานพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วมและบูรณาการทุกประเด็นในพื้นที่จังหวัดเพื่อนำไปสู่เป้าหมายหลัก คือ การให้ภาครัฐกระจายอำนาจและสิทธิในการจัดการจังหวัดของตนเอง และให้ประชาชนในจังหวัดสามารถกำหนดทิศทางยุทธศาสตร์การทำงาน

ของจังหวัดได้ด้วย (Srijannit, 2012)

ดังนั้น การศึกษาประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเองครั้งนี้ อาจจะทำให้องค์ความรู้เรื่องธรรมนูญการจัดการตนเองได้รับการพัฒนามากขึ้นในวงวิชาการของประเทศไทย

เมื่อศึกษาเฉพาะในจังหวัดสุโขทัย พบว่า เมืองการบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ (อบต.หนองอ้อ) อำเภอศรีสัชนาลัย แห่งเดียวเท่านั้นที่เป็นองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการจัดทำและประกาศใช้ธรรมนูญการจัดการตนเอง ทั้งนี้ กระบวนการในการร่างและประกาศใช้ธรรมนูญนั้นได้ดำเนินการตามกระบวนการที่ชัดเจนภายใต้หลักการมีส่วนร่วมและความโปร่งใส โดยที่ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่และคณะทำงานของ อบต.หนองอ้อ ได้ร่วมกันจัดทำร่างธรรมนูญโดยได้รับความร่วมมือจากนักวิชาการ บุคลากรภาครัฐ ประชาสังคม สื่อมวลชน และประชาชนในพื้นที่ในการจัดทำร่างธรรมนูญดังกล่าว ซึ่งมีกระบวนการและขั้นตอน ดังนี้

1. ออกแบบสอบถามความต้องการของพลเมืองหนองอ้อเพื่อรับทราบความต้องการของพลเมืองหนองอ้อในการจัดทำธรรมนูญท้องถิ่นหนองอ้อจัดการตนเองหรือไม่ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาจัดเวทีชาวบ้านเพื่อคืนข้อมูล และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพิ่มเติมกับพลเมืองหนองอ้อ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากเวทีชาวบ้านมาจัดเวทีหน่วยงาน เพื่อคืนข้อมูลที่ได้จากพลเมืองหนองอ้อให้กับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ และสรรหาคณะกรรมการร่างธรรมนูญท้องถิ่นหนองอ้อจัดการตนเองที่มาจากตัวแทนของทุกภาคส่วน

2. ประชุมคณะกรรมการร่างฯ เพื่อทำการยกร่างธรรมนูญท้องถิ่นหนองอ้อจัดการตนเอง (1) โดยการศึกษาทบทวนข้อเสนอแนะจากตัวแทนของทุกภาคส่วนและนำร่างธรรมนูญท้องถิ่นหนองอ้อจัดการตนเอง (1) ไปรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากพลเมืองหนองอ้อ โดยผ่านกระบวนการต่างๆ อย่างทั่วถึง จากนั้นประชุมคณะกรรมการร่างฯ เพื่อ

ทำการร่างธรรมนูญท้องถิ่นหนองอ้อจัดการตนเอง (2) โดยนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

3. นำร่างธรรมนูญท้องถิ่นหนองอ้อจัดการตนเอง (2) ไปปรับปรุงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ

4. ประชุมคณะกรรมการร่างฯ เพื่อทำการร่างธรรมนูญท้องถิ่นหนองอ้อจัดการตนเอง (3) และนำเสนอในที่ประชุมสมาชิกพลเมืองหนองอ้อ และนำร่างธรรมนูญท้องถิ่นหนองอ้อจัดการตนเอง (4) เพื่อขอฉันทามติจากที่ประชุมสมาชิกพลเมืองหนองอ้อ ครั้งที่ 1 ในวันที่ 11 มีนาคม 2557 โดยในกิจกรรมดังกล่าวได้จัดให้มีการชี้แจงรายละเอียดต่างๆ ทุกหมวดและทุกมาตราของร่างธรรมนูญและการให้ประชาชนพิจารณาว่าจะมอบฉันทามติให้การประกาศและบังคับใช้ร่างธรรมนูญท้องถิ่นหนองอ้อจัดการตนเองดังกล่าวหรือไม่ ซึ่งผลปรากฏว่า ประชาชนชาวตำบลหนองอ้อได้มีมติรับรองธรรมนูญจัดการตนเองอย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์

5. จัดทำรูปเล่มและสัญลักษณ์ธรรมนูญท้องถิ่นหนองอ้อจัดการตนเอง และให้องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อประกาศใช้ “ธรรมนูญท้องถิ่นหนองอ้อจัดการตนเอง” ต่อสาธารณะ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคพลเมืองหนองอ้อ

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง 1) ทฤษฎีความทันสมัย 2) แนวคิดกระบวนการรับรู้ และ 3) แนวคิดทุนทางสังคม กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเองในประเทศไทยยังมีไม่กว้างขวางนัก ดังนั้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงอาจเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาความสัมพันธ์ของทฤษฎีและแนวคิดดังกล่าวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเอง จึงเป็นมูลเหตุที่สำคัญที่ทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ต้องการศึกษาว่า 1) ความสมัยใหม่ 2) กระบวนการรับรู้ และ 3) ทุนทางสังคม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเองขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีษะเกษ จังหวัดสุโขทัยหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสมัยใหม่ กระบวนการรับรู้และทุนทางสังคมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเองของ อบต.หนองอ้อ อำเภอศรีษะเกษ จังหวัดสุโขทัย

สมมติฐานการวิจัย

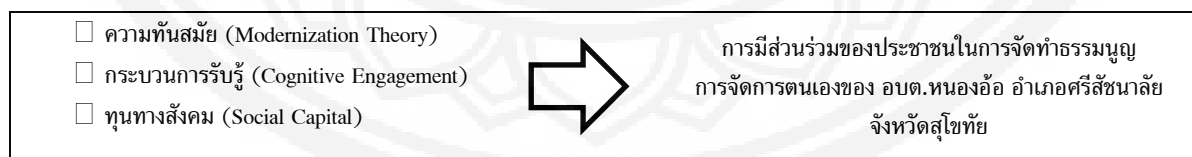
การวิจัยนี้ตั้งสมมติฐานการวิจัย 3 ข้อ ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 ความสมัยใหม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเองของ อบต.หนองอ้อ อำเภอศรีษะเกษ จังหวัดสุโขทัย

สมมติฐานที่ 2 กระบวนการรับรู้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเองของ อบต.หนองอ้อ อำเภอศรีษะเกษ จังหวัดสุโขทัย

สมมติฐานที่ 3 ทุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเองของ อบต.หนองอ้อ อำเภอศรีษะเกษ จังหวัดสุโขทัย

ในการศึกษาครั้งนี้ได้สร้างรูปแบบ (Model) เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาที่มีรายละเอียดและตัวชี้วัดในการศึกษา ดังนี้

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ซึ่งรูปแบบดังกล่าวมีรายละเอียดและตัวชี้วัดในการศึกษาดังต่อไปนี้

รูปแบบที่ 1: ทฤษฎีความทันสมัย (Modernization Theory)

ทฤษฎีความทันสมัยเป็นอีกหนึ่งทฤษฎีที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์

เชิงบวกต่อการทำให้เป็นประชาธิปไตย (Democratization) (Bollen, 1979 as cited in Burkhart, 1997; Burkhart & Lewis-Beck, 1994; Gonick & Rosh, 1988) ซึ่งอธิบายว่าการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การเติบโตทางการศึกษาและรายได้ของประชากรมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการเปลี่ยนผ่านไปสู่การเป็นประชาธิปไตย (Transition to Democracy) (Barro,

1999; Bourguignon & Verdier, 2000; Glaeser, Laibson, & Sacerdote, 2002; Huntington, 1991; Lipset, 1959; Perotti, 1996)

Lipset (1959) หนึ่งในบรรดานักทฤษฎีความทันสมัยในยุคสมัยแรกๆ ได้แสดงทัศนะว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ การเพิ่มขึ้นของชนชั้นกลางทางการเมือง (Role of the Middle Class in Politics) และความมั่นคงทางประชาธิปไตย (Stable Democracy) นอกจากนี้ นักทฤษฎีความทันสมัยที่โด่งดังอีกท่านหนึ่ง คือ Huntington (1991) ได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกับลิปเซต โดยกล่าวว่า การพัฒนาทางเศรษฐกิจสามารถผลักดันให้เกิดชนชั้นกลาง และสนับสนุนการทำให้เป็นประชาธิปไตยได้ ทั้งนี้ หากในสังคมหนึ่งๆ มีจำนวนชนชั้นกลางมากเท่าใด การทำให้เป็นประชาธิปไตยก็จะได้รับการสนับสนุนให้ขับเคลื่อนไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้น (Huntington, 1991)

ในรูปแบบที่ 1 นี้ ตัวชี้วัดที่สำคัญที่จะใช้ในการศึกษาความทันสมัย คือ ทรัพยากรของปัจเจกบุคคล (Individual Resources) ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ 1) ระดับการศึกษา 2) การทำงาน 3) รายได้ (Income) และ 4) ฐานะทางสังคม

รูปแบบที่ 2: แนวคิดกระบวนการรับรู้ (Cognitive Engagement)

ความคิดพื้นฐานที่สำคัญของแนวคิดกระบวนการรับรู้ คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของปัจเจกบุคคลได้รับอิทธิพลที่สำคัญจากความสามารถ และความเต็มใจใคร่รู้ในกระบวนการและความเข้าใจในข้อมูลข่าวสารทางการเมืองและสังคม (Dalton, 2007; Norris, 1999; Whiteley, 2005; Whiteley, 2011) แนวคิดนี้เน้นให้ความสำคัญกับระดับการศึกษาของปัจเจกบุคคล ความรู้ทางการเมืองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาของปัจเจกบุคคล ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของแนวคิดนี้ (Whiteley, 2011) เพราะการศึกษาสามารถเพิ่มศักยภาพของบุคคลในการมีส่วนร่วมในกระบวนการและความเข้าใจในข้อมูลข่าวสารทางการเมืองต่างๆ อีกทั้งการศึกษายังสามารถเป็นตัวชี้วัดศักยภาพของบุคคลในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์และเหตุการณ์ทางการเมืองได้อีกด้วย โดยเฉพาะโลกปัจจุบันที่ประชาชนทั่วไปไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารทางการเมือง การก้าวกระโดดของโลกการสื่อสารไร้พรมแดน

การเพิ่มขึ้นของช่องทางการสื่อสารทั้งจากอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ สถานีวิทยุออนไลน์ ฯลฯ ล้วนส่งผลให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้ทางการเมือง และสร้างกลุ่มบุคคลที่มีศักยภาพในการวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Citizens) ที่ไม่ใช่แค่มีความรู้หรือรับทราบรายละเอียดทางการเมือง แต่ยังสามารถประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของนโยบายต่างๆ (Norris, 1999) ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวจะส่งผลให้ประชาชนผู้ที่มีการศึกษา สามารถเข้าถึงและให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นทางการเมืองและเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในที่สุด

ในรูปแบบที่ 2 นี้ ตัวชี้วัดที่สำคัญที่จะใช้ในการศึกษากระบวนการรับรู้ คือ 1) ระดับการศึกษา 2) การบริโภคข่าวสารทางการเมือง 3) ความสนใจทางการเมือง และ 4) การสนทนาทางการเมือง

รูปแบบที่ 3: แนวคิดทุนทางสังคม (Social Capital)

ทุนทางสังคมเป็นแนวความคิดที่ได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางในทุกภูมิภาคของโลก และเป็นแนวคิดที่นำไปศึกษาความสัมพันธ์กับหลากหลายแนวคิดทั้งทางด้านการเมือง การศึกษา เศรษฐกิจ สาธารณสุข และสังคม นักวิชาการที่ศึกษาด้านทุนทางสังคมได้อธิบายไว้อย่างน่าสนใจว่า ทุนทางสังคมมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Putnam, 1993; Foley & Edwards, 1999; Mayer, 2004) จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ทุนทางสังคมประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1) ความไว้วางใจ (Trust) 2) บรรทัดฐานการเกื้อกูล (Norms of Reciprocity) และ 3) เครือข่ายการมีส่วนร่วมของพลเมือง (Networks of Civil Engagement) ทั้งนี้ การทำงานร่วมกันขององค์ประกอบทั้งสามนี้จะมีผลผลักดันที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมาก

ทั้งนี้ ความไว้วางใจ (Trust) มีความสำคัญต่อการสร้างความร่วมมือของคนในสังคมและมีความเกี่ยวเนื่องอย่างยิ่งต่อองค์ประกอบทั้งสองของทุนทางสังคม ความไว้วางใจที่บุคคลมีต่อสังคมจะช่วยให้บรรทัดฐานการเกื้อกูลและเครือข่ายทางสังคมของปัจเจกชนเพิ่มขึ้นด้วย (Putnam, 1993) ทั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมเพิ่มเติม พบว่า ความไว้วางใจสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) ความไว้วางใจทางสังคม (Social Trust) และ 2) ความไว้วางใจทางการเมือง (Political Trust) (Newton, 2001a, 2001b; Putnam, 2000) โดยที่ความไว้วางใจทางการเมือง

ยังสามารถแบ่งได้เป็น 1) ความไว้วางใจสถาบันทางการเมือง (Trust in Political Institutions) (Damico, Conway, & Damico, 2000; Mishler & Rose, 2001) และ 2) ความไว้วางใจเจ้าหน้าที่ทางการเมือง (Trust in Political Incumbents) (Hetherington, 1998; Nilson & Nilson, 1980; Shi, 2001)

องค์ประกอบของทุนทางสังคมตัวที่สอง คือ บรรทัดฐานการเกื้อกูล (Norms of Reciprocity) คือ ความช่วยเหลือกันของคนในสังคม ซึ่งจะเป็ตัวกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาความร่วมมือและสร้างหน้าที่ทางสังคมคนบุคคลในสังคม (Putnam, 2000) ทั้งนี้ บรรทัดฐานการเกื้อกูลของปัจเจกชนสามารถวัดได้จากความเชื่อเรื่องความช่วยเหลือในสังคม (Helpfulness of Society) การมีศรัทธาของสังคม (Faithfulness of Society) และความยุติธรรมของสังคม (Fairness of Society) (Soithong, 2011)

องค์ประกอบสุดท้ายของทุนทางสังคม คือ เครือข่ายทางสังคม (Networks of Civil Engagement) ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อการสร้างบรรทัดฐานการเกื้อกูลและการเกิดขึ้นของความไว้วางใจของคนในสังคม เครือข่ายทางสังคมเป็นตัวสำคัญในการสร้างความไว้วางใจและบรรทัดฐานการเกื้อกูล (Levi, 1996; Putnam, 1994, 1995a, 1995b) ในรูปแบบที่ 3 นี้ ตัวชี้วัดที่สำคัญที่จะใช้ในการศึกษาทุนทางสังคม คือ ความไว้วางใจ บรรทัดฐานการเกื้อกูล และเครือข่ายทางสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ข้อมูลของการวิจัยมาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การ

อภิปรายผลการวิจัยและการทดสอบสมมติฐานการวิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์โดยใช้ทั้งสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ประชากรของการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีษะเกษ จังหวัดสุโขทัย จำนวนทั้งสิ้น 6,336 คน ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และมีรายชื่อในทะเบียนบ้านในแต่ละหมู่บ้านขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ โดยได้ทำการสุ่มตัวอย่างจำนวน 377 คน ใช้สูตรของทาร์โรว์ ยามาเน่ $n = N / 1 + N (e)^2$ เมื่อ e คือ ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งในงานวิจัยนี้กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนได้ 0.05, n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง และ N คือ ขนาดของกลุ่มประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างจะเป็นดังนี้ $N = 6,336 / 1 + 6,336 (0.05)^2 = 376.24$ หรือ 377 คน (คิดเป็นร้อยละ 5.95 ของประชากร หรือประมาณร้อยละ 6 ของประชากรทั้งหมด) ซึ่งมาจากการสุ่มตัวอย่างแบบโดยใช้หลายขั้นตอน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportionate Stratified Sampling) โดยผู้วิจัยได้กำหนดโควตาให้ตามจำนวนประชากรของแต่ละหมู่บ้าน โดยกำหนดให้ทุกหมู่บ้านมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับร้อยละ 6 ของ จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ขั้นตอนที่ 2 การสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) เพื่อเลือกเพศชายและเพศหญิงเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ไม่มีอคติที่อาจเกิดจากเพศของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีรายละเอียดตามตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร			จำนวนกลุ่มตัวอย่าง		
		เพศชาย	เพศหญิง	รวม	เพศชาย	เพศหญิง	รวม
1	บ้านป่ายาง	422	386	808	25	24	49
2	บ้านคลองปากกร้าว	365	400	765	22	24	46
3	บ้านหนองอ้อ (หมู่ 3)	238	259	542	17	16	33
4	บ้านหนองอ้อ (หมู่ 4)	426	492	918	26	29	55
5	บ้านเกาะน้อย (หมู่ 5)	464	457	921	28	27	55
6	บ้านเกาะน้อย (หมู่ 6)	414	468	882	26	27	53
7	บ้านดงยาง	382	338	720	21	25	43
8	บ้านปางถ่าน	154	168	322	9	10	19
9	บ้านบำเพ็ญพัฒนา	215	243	458	13	14	27
รวม		2,658	2,811	3,663	185	195	380

ขั้นตอนที่ 3 การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยเลือกดำเนินการเลือกตัวแทนครัวเรือนแรกของแต่ละช่วงถนนทุกสายในแต่ละหมู่บ้าน โดยแบ่งช่วงแรกโดยให้เกณฑ์ครัวเรือน 5 หลังแรก (ซึ่งคำนวณจากหมู่ที่ 5 บ้านเกาะน้อยที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด ซึ่งมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 256 ครัวเรือน คิดเป็น 4.6 เท่าหรือประมาณ 5 เท่าของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ) เมื่อได้ครัวเรือน 5 หลังแรกแล้วก็ทำการกำหนดรหัสครัวเรือนและทำการจับฉลากเลือกครัวเรือนหลังแรกเพื่อเป็นครัวเรือนเป้าหมาย จากนั้นเพศหญิงและเพศชายที่สามารถเป็นตัวแทนของครัวเรือนที่ถูกเลือกจะได้รับการร้องขอให้ตอบแบบสอบถาม หากบุคคลนั้นปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือหรือไม่สามารถตอบคำถามได้เสร็จสิ้นไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม สมาชิกในครัวเรือนนั้นๆ ที่เป็นเพศเดียวกันกับบุคคลท่านนั้นและมีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้จะถูกร้องขอให้เป็นผู้ตอบแบบสอบถามแทน และหากไม่มีผู้ใดที่มีคุณสมบัติดังกล่าวผู้วิจัยจะเลือกเก็บข้อมูลจากบุคคลอื่นในครัวเรือนถัดไป เมื่อสอบถามสมาชิกของครัวเรือนแรกแล้วก็เว้นวรรคครัวเรือนไปอีก 5 หลังเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างคนต่อไป และกระทำเช่นนี้ต่อไปจนได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างครบตามที่ต้องการ

การวิเคราะห์ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) โดยใช้สถิติพรรณนาเพื่อการ

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของตัวแปรความสมัยใหม่กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเอง

	Participation	Education	Work	Income	Social Status
Participation	1				
Education	.197	1			
Work	.114	.204	1		
Income	.234**	.276*	.401**	1	
Social Status	.304**	.267*	.259*	.298	1

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed)

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของตัวแปรความสมัยใหม่กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเอง มีค่าอยู่ระหว่าง -.114 ถึง .401 ซึ่งถือว่าค่าที่ค่อนข้างน้อย โดยตัวแปรสามตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

สรุปภาพรวมของเบื้องต้น ได้แก่ ค่า ร้อยละ (Percentage) และการวัดแนวโน้มสู่ส่วนกลาง (Descriptive Statistics) และใช้สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งสถิติที่ใช้ได้แก่การทดสอบเอฟ (f-test) และการวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis)

ผลการศึกษา

การทดสอบสมมติฐานที่ 1 ความสมัยใหม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเองของ อบต.หนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความสมัยใหม่ซึ่งมีองค์ประกอบ ได้แก่ ระดับการศึกษา (Highest Educational Attainment: Education) การทำงาน (Hours Worked in Average Week: Work) รายได้ (Income) และฐานะทางสังคม (Subjective Social Status: Social Status)

ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเองของ อบต.หนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย (Participation)

สมมติฐานทางสถิติ

H_0 : ความสมัยใหม่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม

H_1 : ความสมัยใหม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม

.01 และมีตัวแปรอีกสามตัวที่มีความสัมพันธ์ที่ระดับ .05 และเมื่อทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้ตัวแปรอิสระ 4 ตัว ผลปรากฏดังแสดงในตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความสมัยใหม่กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเอง

Model	ANOVA				
	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	121.235	4	28.251	1.112	.099
Residual	4125.321	396	9.221		
Total	3252.231	399			

จากตารางที่ 3 ซึ่งแสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัว ได้แก่ ระดับการศึกษา การทำงาน รายได้ และฐานะทางสังคม พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ยอมรับ H_0 เนื่องจากพบว่า ความสมัยใหม่ซึ่งมีองค์ประกอบ ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และฐานะทางสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเองของ อบต.หนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การทดสอบสมมติฐานที่ 2 กระบวนการรับรู้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำธรรมนูญ

การจัดการตนเองของ อบต.หนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กระบวนการรับรู้ซึ่งมีองค์ประกอบ ได้แก่ กระบวนการรับรู้ คือ ระดับการศึกษา (Highest Educational Attainment: Education) การบริโภคข่าวสารทางการเมือง (Media Consumption of Politic: Media) ความสนใจทางการเมือง (Interest in Politics: Interest) และการสนทนาทางการเมือง (Discussion of Politics: Discussion)

สมมติฐานทางสถิติ

H_0 : กระบวนการรับรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม

H_1 : กระบวนการรับรู้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของตัวแปรกระบวนการรับรู้กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเอง

	Participation	Education	Media	Interest	Discussion
Participation	1				
Education	.223	1			
Media	-.298	-.443	1		
Interest	.364**	-.235*	.309**	1	
Discussion	-.125*	-.112**	.432**	.327**	1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของตัวแปรกระบวนการรับรู้กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเอง มีค่าอยู่ระหว่าง

-.443 ถึง .432 เมื่อทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลปรากฏดังตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการรับรู้กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเอง

Model	ANOVA				
	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	90.205	4	22.551	1.518	.171
Residual	3537.755	395	8.956		
Total	3627.960	399			

จากตารางที่ 5 ซึ่งแสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัว ได้แก่ ระดับการศึกษา การบริโภคข่าวสารทางการเมือง ความสนใจทางการเมือง และการสนทนาทางการเมือง พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปการทดสอบสมมติฐานที่ 2 ยอมรับ H_0 เนื่องจากพบว่า กระบวนการรับรู้ ซึ่งมีองค์ประกอบ ได้แก่ ระดับการศึกษา การบริโภคข่าวสารทางการเมือง ความสนใจทางการเมืองและการสนทนาทางการเมือง ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเองของ อบต.หนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การทดสอบสมมติฐานที่ 3 ทฤษฎีสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเอง

ตารางที่ 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของตัวแปรกระบวนการรับรู้กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเอง

	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Participation	1							
2. Interpersonal Trust	.528**	1						
3. Trust in Government	-.128**	-.059**	1					
4. Trust in Incumbent	.459**	.508**	-.138*	1				
5. Helpfulness of Society	.157**	.257**	.058**	.220**	1			
6. Faithfulness of Society	.051**	.435**	-.021*	.133**	.358**	1		
7. Fairness of Society	.350	.235**	.014*	.235**	.365**	.145**	1	
8. Voluntary Organizational Activity	.236**	.320**	.410**	-.015*	.247**	.365**	.205**	1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของตัวแปรทฤษฎีสังคมกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเอง มีค่าอยู่ระหว่าง -.021

จัดการตนเองของ อบต.หนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ทฤษฎีสังคม ซึ่งมีองค์ประกอบ ได้แก่ ความไว้วางใจต่อบุคคลทั่วไป (Interpersonal Trust) ความไว้วางใจต่อสถาบันการเมือง (Trust in Government) และความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่ทางการเมือง (Trust in Incumbent) บรรทัดฐานการเกื้อกูล (ความเชื่อเรื่องความช่วยเหลือในสังคม) (The Helpfulness of Society) การมีศรัทธาของสังคม (Faithfulness of Society) และความยุติธรรมของสังคม (Fairness of Society) และเครือข่ายการมีส่วนร่วมของพลเมือง (Voluntary Organizational Activity)

สมมติฐานทางสถิติ

H_0 : ทฤษฎีสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมฯ

H_1 : ทฤษฎีสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมฯ

ถึง .528 เมื่อทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ผลลัพธ์จากการวิเคราะห์การถดถอยแบบเส้นตรงพหุคูณ

Model	ANOVA				
	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	186.337	7	20.704	122.346	.004**
Residual	3441.623	390	8.825		
Total	3627.960	399			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 7 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัว ได้แก่ ความไว้วางใจต่อบุคคลทั่วไป ความไว้วางใจต่อสถาบันการเมือง และความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่ทางการเมือง ความเชื่อเรื่องความช่วยเหลือในสังคม การมีศรัทธาในของสังคมและความยุติธรรมของสังคมและเครือข่ายการมีส่วนร่วมของพลเมือง มีความ

สัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงกับตัวแปรตาม (การมีส่วนร่วมในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเอง) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ คำนวณน้ำหนักความสำคัญและอันดับของอิทธิพลของตัวแปรอิสระทุกตัวที่มีต่อตัวแปร ได้ผลลัพธ์ดังนี้

ตารางที่ 8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ คำนวณน้ำหนักความสำคัญและอันดับของอิทธิพลของตัวแปรอิสระทุกตัวที่มีต่อตัวแปรตาม

ตัวแปรตาม	ตัวแปรอิสระ	β	Std. Error	Beta	อันดับ
Participation	Interpersonal trust	.43**	.005	.036	2
	Trust in government	.19*	.016	.123	3
	Trust in incumbent	.55**	.030	.002	1
	Belief in helpfulness of society	.03	.002	.056	7
	Belief in faithfulness of society	.01	.017	.112	5
	Belief in fairness of society	.13**	.013	.006	6
	Voluntary organizational activity	.19**	.014	.001	4

Goodness of fit statistics

a = 1.423, R = .798, R² = .399, SE_{est} = .2210, F = 122.346, Sig. = .004

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปการทดสอบสมมติฐานที่ 3 ปฏิเสธ H₀ และยอมรับ H₁ เนื่องจากผลลัพธ์จากตารางที่ 8 พบว่า ทูทางสังคม ซึ่งมีองค์ประกอบ ได้แก่ ความไว้วางใจ (ต่อบุคคลทั่วไป ต่อสถาบันการเมือง และต่อเจ้าหน้าที่ทางการเมือง) บรรทัดฐานการเกื้อกูลและเครือข่ายการมีส่วนร่วมของพลเมืองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเองของ อบต.หนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้จากตารางที่ 8 ยังพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเองคือความไว้วางใจ รองลงมาคือ เครือข่ายการมีส่วนร่วมของพลเมือง และบรรทัดฐานการเกื้อกูลตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในองค์ประกอบย่อยของตัวแปรความไว้วางใจแล้ว พบว่า ความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่ทางการเมือง (Trust in Incumbent) มีอิทธิพลสูงสุด (.55) รองลงมา ได้แก่ ความไว้วางใจต่อบุคคลทั่วไป (Interpersonal Trust) (.43)

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการวิจัย พบว่า ความสมัยใหม่และกระบวนการรับรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน

การจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเอง แต่ทว่าทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเอง ซึ่งสามารถอธิบายผลการวิจัยตามลำดับได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างความสมัยใหม่กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเอง จากผลการวิจัย จะเห็นว่า การพัฒนาด้านเศรษฐกิจไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งข้อค้นพบนี้ ขัดแย้งกับข้อเสนอของนักวิชาการหลายคน เช่น Przeworski & Limongi (1997), Przeworski, Alvarez, Cheibub, & Limongi (2000) and Kennedy (2010) โดยนักวิชาการดังกล่าว เสนอว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นผลจากการที่ประเทศมีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและในสังคมที่ประชาชนมีการศึกษาที่สูงขึ้น ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวทำให้ประชาชนมีความต้องการที่จะพิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเองและจะมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองอย่างแข็งขัน ซึ่งจากที่นำเสนอไปแล้วในตอนต้นว่า จากผลการสำรวจดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าของมนุษย์ (Human Achievement Index) ของ United Nations Development Programme (2014) พบว่า ดัชนีด้านการศึกษา ด้านการจ้างงานและด้านรายได้ของจังหวัดสุโขทัยอยู่ในอันดับที่ค่อนข้างต่ำ ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงประเด็นเรื่องความสมัยใหม่

จึงอาจเป็นไปได้ว่า ประชาชนอาจให้ความสำคัญกับเรื่องการประกอบอาชีพของตนมากกว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การศึกษาของ LoGerfo (1996) อาจสามารถนำมาอธิบายปรากฏการณ์นี้ให้เข้าใจได้มากขึ้น โลเจอโฟอธิบายว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนที่อาศัยในต่างจังหวัดของประเทศไทย ให้ความสนใจต่อการเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตยน้อยกว่าประชาชนในกรุงเทพมหานคร คือ ปัจจัยเรื่องความเป็นเมือง (Urbaness) การศึกษา โครงสร้างด้านอาชีพ รายได้และคุณค่าทางวัฒนธรรม ซึ่งโลเจอโฟให้ข้อเสนอแนะว่า การเป็นเมืองมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาทัศนคติประชาธิปไตย ยิ่งประชาชนอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีความเป็นเมืองน้อยเท่าไร ก็จะมีทัศนคติที่สนับสนุนประชาธิปไตยที่น้อยลงเท่านั้น นอกจากนี้ การศึกษาของ Young (1968) ยังได้แสดงข้อเสนอที่คล้ายคลึงกันโดยเสนอว่า ประชาชนในเขตชนบทของประเทศไทย มักมีทัศนคติและพฤติกรรมด้านประชาธิปไตยที่อ่อนแอและมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ สาเหตุสำคัญ คือ ความเชื่อที่ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นและไม่ใช่วิถีชีวิตของประชาชน ทุกคนควรรับผิดชอบหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ โดยรัฐบาลมีหน้าที่กำหนดนโยบายเพื่อบริการประชาชน และประชาชนมีหน้าที่ที่ต้องเชื่อฟังรัฐบาล นอกจากนี้ จากการศึกษาของยัง Young (1968) ยังได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมชนบทเชื่อว่าการเมือง คือ สิ่งอยู่นอกเหนือกิจกรรมที่จะทำร่วมกันในชุมชนและการเมืองเป็นโลกของคนที่มีอำนาจ (“The world of people who have power”) (หน้า 875) ดังนั้น จากผลการศึกษา ซึ่งพบว่า ระหว่างความสมัยใหม่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเอง อาจจะเนื่องมาจากความเหลื่อมล้ำด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ยังคงเห็นได้อย่างชัดเจนในสังคมชนบท ดังนั้น ประชาชนจึงให้ความสำคัญต่อเรื่องเศรษฐกิจมากกว่าด้านสังคม และจากการที่ประชาชนไม่ได้อยู่ในบริบทของความเป็นเมือง ไม่มีทัศนคติและพฤติกรรมด้านประชาธิปไตยที่เข้มแข็งจึงอาจทำให้ประชาชนไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

ประเด็นที่สอง การไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการรับรู้กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเอง ข้อค้นพบนี้ขัดแย้งกับข้อเสนอของ Dalton (2007); Norris (1999) ที่เสนอว่า การมีส่วนร่วม

ในกิจกรรมทางการเมืองของปัจเจกบุคคลเป็นผลจากความสามารถ และความใฝ่รู้ในข้อมูลข่าวสารทางการเมืองและสังคม (Dalton, 2007; Norris, 1999) จากงานวิจัยนี้พบว่า ถึงแม้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ (ร้อยละ 65) จะตอบว่า ตนได้ติดตามข่าวสารทางการเมืองเป็นประจำ แต่การติดตามข่าวสารดังกล่าวก็ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Whiteley (2011) ที่พบว่า การติดตามข่าวสารทางการเมืองมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งเป็นไปได้ว่าการติดตามข่าวสารทางการเมืองหรือการมีทักษะในการวิพากษ์วิจารณ์ปรากฏการณ์ทางการเมือง ไม่ได้มีส่วนสนับสนุนให้ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองแต่อย่างใด การศึกษาของนักวิชาการที่สนใจศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนไทยอาจนำมาอธิบายปรากฏการณ์นี้ให้เห็นได้อย่างละเอียดมากขึ้น ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ด้านการเมืองอย่างเพียงพอ การศึกษาของ LoGerfo (1996) and Nathan (2007) อธิบายได้อย่างสอดคล้องกันว่า ประชาชนไทยส่วนใหญ่มีความเข้าใจ และให้การสนับสนุนประชาธิปไตยอย่างจำกัดและไม่ได้ให้ความสำคัญกับหลักการของประชาธิปไตยที่สำคัญ เช่น หลักการเรื่องความเท่าเทียมกันทางการเมือง การตรวจสอบ และถ่วงดุลอำนาจ และเสรีภาพของประชาชน

ทั้งนี้ สิ่งที่ได้จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมผู้ตอบแบบสอบถามมีความสอดคล้องกับข้อเสนอของนักวิชาการทั้งสอง โดยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เลือกรับทราบข้อมูลข่าวสารระดับชาติเป็นหลัก โดยการติดตามจากโทรทัศน์และวิทยุเป็นหลัก มีการรับทราบข่าวสารของ อบต. หนองอ้อบ้างผ่านทางหอกระจายเสียงและผู้นำหมู่บ้าน ซึ่งส่วนใหญ่จะประชาสัมพันธ์ถึงโครงการและกิจกรรมของ อบต. โดยจะเป็นการเชิญชวนไปร่วมกิจกรรมของ อบต. เช่น กิจกรรมทางศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม ประเด็นสำคัญที่พบคือ ประชาชนบางส่วนทราบเรื่องการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเอง และเต็มใจมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำ โดยเฉพาะการตอบข้อคำถามและไปร่วมประชุมสมัชชาประชาชน แต่ก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพิจารณาเนื้อหาของธรรมนูญ เนื่องจากคิดว่าหากท้องถิ่นของตนมีธรรมนูญดังกล่าวตนและประชาชนทั่วไปจะได้ประโยชน์ ดังนั้น จึงให้การสนับสนุนแต่ไม่ได้มีการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและแท้จริง

ประเด็นที่สาม ความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำธรรมนูญจัดการตนเอง ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับข้อเสนอของนักวิชาการหลายท่านที่มีข้อเสนอที่เห็นพ้องกันว่าองค์ประกอบทั้งสามของทุนทางสังคมเป็นตัวแปรสำคัญในการสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Foley & Edwards, 1999; Mayer, 2001, 2004; Putnam, 1993, 1994, 1995a, 1995b, 2000) อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่การวิจัยค้นพบเพิ่มเติมจากข้อเสนอของนักวิชาการดังกล่าว คือ การค้นพบว่า ความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่ทางการเมือง (Trust in Incumbent) และความไว้วางใจต่อบุคคลทั่วไป (Interpersonal Trust) มีอิทธิพลสูงมากในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำธรรมนูญจัดการตนเอง คำถามที่น่าสนใจที่อาจจะเกิดขึ้นได้ คือ ความไว้วางใจดังกล่าวคืออะไร และเหตุใดจึงสามารถสนับสนุนให้ประชาชนมีการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองเพิ่มขึ้นได้ ซึ่งงานวิจัยนี้จะได้อธิบายคำตอบดังกล่าวต่อไป

1. ความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่ทางการเมือง คือ ความเชื่อของประชาชนที่มีต่อเจ้าหน้าที่ทางการเมืองว่าปฏิบัติหน้าที่และรับผิดชอบในการทำงานของตนอย่างเต็มความสามารถ รวมทั้งความเชื่อที่ว่า นโยบายและผลงานของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะสามารถสร้างประโยชน์ให้กับประชาชนโดยรวมได้ (Anderson & Lotempio, 2002; Damico et al., 2000; Li, 2004; Mishler & Rose, 2001; Shi, 2001) ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ทางการเมืองในที่นี้หมายถึงความรวมตั้งแต่ผู้บริหารข้าราชการตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกคนใน อบต.หนองอ้อ นักวิชาการบางท่าน ให้ข้อเสนอว่า ความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่ทางการเมืองสามารถสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ เนื่องจากความไว้วางใจดังกล่าวสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ทางการเมืองเพื่อให้เกิดความร่วมมือซึ่งกันและกัน และสนับสนุนให้สามารถทำงานร่วมกันได้ (Damico et al., 2000; Hetherington, 1998; Mishler & Rose, 2001; Seligson, 1980) จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมจากผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รักและชื่นชมนายก อบต.หนองอ้ออย่างมาก เห็นว่าเป็นคนที่สุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน ตั้งใจทำงาน เป็นที่พึ่งให้แก่ประชาชนได้และที่สำคัญ คือ เป็นคนบ้านเดียวกัน ดังนั้น เมื่อ อบต. ต้องการให้ตนไปเข้าร่วมประชุมหรือแสดงความคิดเห็นอะไรก็จะให้ความร่วมมืออย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า หากประชาชนมีความ

เชื่อใจว่า เจ้าหน้าที่การเมืองปฏิบัติงานอย่างทุ่มเทก็จะให้ความร่วมมือและสนับสนุนในการทำงานเพื่อส่วนรวม

แต่อย่างไรก็ตามมีนักวิชาการบางท่านให้ข้อเสนอไว้อย่างน่าสนใจว่า ในบางกรณี การไม่ไว้วางใจทางการเมือง (Political Distrust) ก็ประโยชน์ต่อการพัฒนาประชาธิปไตยเช่นกัน เนื่องจากสามารถสร้างการทำงานที่เน้นความเท่าเทียมกัน ความโปร่งใสและตรวจสอบได้ให้เกิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ (Shi, 2001) นอกจากนี้ ยังช่วยให้ประชาชนทั่วไปมีความมั่นใจในการตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบการทำงานและประเมินผลงานของรัฐบาลได้ (Maloney, Smith, & Stoker, 2000) และยังกระตุ้นให้ประชาชนตื่นตัวที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น (Kaase, 1999) แต่จากการศึกษาครั้งนี้ไม่พบปรากฏการณ์ว่า การไม่ไว้วางใจทางการเมืองจะส่งผลที่ดีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำธรรมนูญจัดการตนเองของ อบต. หนองอ้อ แต่อย่างใด จึงอาจกล่าวได้ว่า หากประชาชนไม่มีความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่ทางการเมือง เจ้าหน้าที่ดังกล่าวอาจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยากลำบากและตกอยู่ในสภาวะที่กดดัน ซึ่งอาจส่งผลให้การพัฒนาประชาธิปไตยได้รับผลกระทบทางลบด้วย (Soithong, 2011)

2. ความไว้วางใจต่อบุคคลทั่วไป (Generalized Trust) เป็นความไว้วางใจที่เกิดขึ้นในสังคมที่สมาชิกมีลักษณะพื้นฐานที่แตกต่างกัน ความไว้วางใจแบบทั่วไปเป็นความเชื่อที่อยู่เหนือขอบเขตของเส้นเขตแดนของชุมชนที่มีความใกล้ชิดกัน (Close-Knit Communities) และการมีปฏิสัมพันธ์แบบใกล้ชิดแบบตัวต่อตัว (Face-to-Face Daily Interaction) หรือจะกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า ความไว้วางใจแบบทั่วไป คือ ความมั่นใจว่าบุคคลอื่นซึ่งรวมถึงคนแปลกหน้าสามารถไว้วางใจได้ (Bjornskov, 2007; Fukuyama, 1995; Uslaner, 2000, Uslaner & Conley, 2003) ซึ่งความแตกต่างด้านลักษณะพื้นฐานต่างๆ เช่น เพศ เชื้อชาติ วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ทางสังคมและการเมืองจะไม่ได้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาความไว้วางใจประเภทนี้ (Soithong, 2011) ความไว้วางใจต่อบุคคลทั่วไปนี้สามารถส่งเสริมให้ปัจเจกบุคคลเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและการเมือง และให้ความร่วมมือกับบุคคลแปลกหน้าด้วยความมั่นใจ (Bradbury, Branch, & Focht, 1999; Uslaner & Conley, 2003) เนื่องจากบุคคลที่มีความไว้วางใจให้คนทั่วไปมักจะมีทัศนคติและความเชื่อว่า บุคคลทั่วไปสามารถที่จะคบค้าสมาคม ผูกมิตร และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ (Uslaner & Conley, 2003) ซึ่งจากประสบการณ์การเก็บข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัย

สังเกตได้ถึงความไว้วางใจที่ประชาชนใน อบต.หนองอ้อ มีให้ ซึ่งเห็นได้จากการเชื่อเชิญให้เข้าไปสัมภาษณ์ในบ้านเรือน การอนุญาตให้ใช้ห้องสุขา การพูดคุยอย่างเป็นมิตร และการมอบอาหารและเครื่องดื่มให้ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้รู้จักกันมาก่อน นอกจากนี้ นักวิชาการบางท่านยังได้เสนอว่า ความไว้วางใจต่อบุคคลทั่วไปนี้ สามารถป้องกันพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์เช่นการทุจริต ความเสี่ยงและความรุนแรงในสังคมได้ (Bjørnskov, 2007; Kasperson, Golding, & Kasperson, 1999; Lederman, Loayza, & Menéndez, 2002)

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยชิ้นนี้ พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเอง คือ ทุนทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญสามประการ ได้แก่ ความไว้วางใจ บรรทัดฐานการเกื้อกูล และเครือข่ายการมีส่วนร่วมของพลเมือง นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่ทางการเมืองและความไว้วางใจต่อบุคคลทั่วไป นอกจากนี้ยังค้นพบว่า ความสัมพันธ์ใหม่และกระบวนการรับรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำธรรมนูญการจัดการตนเองแต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะที่งานวิจัยชิ้นนี้ต้องการเสนอต่อสาธารณะใน 3 ประเด็น ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1) ประเด็นเรื่องความสมัยใหม่ มีข้อเสนอให้ภาครัฐควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจที่เหมาะสมต่อบริบทของสังคมไทย เช่น การสร้างผู้ประกอบการทางสังคมและผู้ประกอบการรายย่อย (SME) ทั้งนี้ หากประชาชนเป็นสมาชิกของสังคมที่มีระดับการพัฒนาเศรษฐกิจที่สูงขึ้น ก็คาดหมายได้ว่า ประชาชนจะมีระดับความทันสมัยสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ระดับของการเคลื่อนย้ายทางสังคม (Social Mobilization) สูงขึ้น จะทำให้สมาชิกในสังคมมีความกระตือรือร้นทางการเมืองสูงไม่ว่าจะเนื่องจากต้องการปกป้องผลประโยชน์ของตนเองหรือเพื่อผลประโยชน์ของส่วนร่วมก็ตาม

2) ประเด็นเรื่องกระบวนการรับรู้ มีข้อเสนอว่า ภาครัฐควรเร่งยกระดับการศึกษาของประชาชนในสังคมไทยให้สูงขึ้น โดยควรปลูกฝังทักษะการคิด การวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ ของสังคมไทย เนื่องจากระดับการศึกษาจะมีผลต่อ

การค้นคว้าและการได้รับความรู้และข่าวสารทางการเมือง โดยการสร้างช่องทางการเรียนรู้และการรับรู้ ผ่านเครือข่ายการสื่อสารสมัยใหม่ ทำให้ประชาชนสามารถสื่อสารเท่าทันกับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและเป็นจริง นอกจากนี้ ควรปลูกฝังค่านิยมจิตอาสา การเป็นพลเมือง และการตระหนักรู้ในสิทธิและหน้าที่ของตนเองเพื่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืน

3) ประเด็นเรื่องทุนทางสังคมโดยเฉพาะเรื่องความไว้วางใจ ทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ พลเมือง ประชาสังคมโดยเฉพาะภาคประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้และติดตามการใช้จ่ายงบประมาณในการพัฒนาพื้นที่และท้องถิ่นของตนเอง และควรเร่งให้ความรู้แก่ประชาชนถึงนวัตกรรมหรือกลไกในการตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อที่จักได้สามารถสร้างความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ นอกจากนี้ ทุกภาคส่วนควรช่วยกันเสริมสร้างเครือข่ายสังคมแห่งความไว้วางใจ ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้คนในสังคมสามารถสร้างความไว้วางใจและมอบความไว้วางใจนั้นให้แก่สมาชิกในสังคมคนอื่นได้ ซึ่งหากประชาชนในสังคมสามารถมอบความไว้วางใจให้กับเจ้าหน้าที่รัฐและให้บุคคลอื่นได้แล้วก็จะเต็มใจและมั่นใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น

References

- Anderson, C. J., & Lotempio, A. J. (2002). Winning, Losing and Political Trust in America. *British Journal of Political Science*, 32(2), 335–351.
- Barro, R. J. (1999). Determinants of democracy. *Journal of Political economy*, 107(S6), S158–S183.
- Bjørnskov, C. (2007). Determinants of Generalized Trust: A Cross-Country Comparison. *Public Choice*, 130(1), 1–21.
- Bourguignon, F., & Verdier, T. (2000). Oligarchy, Democracy, Inequality and Growth. *Journal of Development Economics*, 62(2), 285–313.
- Bradbury, J. A., Branch, K. M., & Focht, W. (Eds.). (1999). *Trust and Public Participation in Risk Policy Issues*. London: Earthscan.

- Burkhart, R. E. (1997). Comparative Democracy and Income Distribution: Shape and Direction of the Causal Arrow. *The Journal of Politics*, 59(1), 148–164.
- Burkhart, R. E., & Lewis-Beck, M. S. (1994). Comparative Democracy: The Economic Development Thesis. *American Political Science Review*, 88(4), 903–910.
- Chiangthong, S. & Wittayasomboon, I. (2013). *Make Charter: People's Charter for self management*. Retrieved from <http://www.reform.or.th>.
- Dalton, R. J. (2007). Partisan mobilization, cognitive mobilization and the changing American electorate. *Electoral Studies*, 26(2), 274–286.
- Damico, A. J., Conway, M. M., & Damico, S. B. (2000). Patterns of Political Trust and Mistrust: Three Moments in the Lives of Democratic Citizens. *Polity*, 32(3), 377–400.
- Foley, M. W., & Edwards, B. (1999). Is It Time to Disinvest in Social Capital? *Journal of Public Policy*, 19(2), 141–173.
- Fukuyama, F. (1995). *Trust: The Social Virtues and the Creation of Prosperity*. London: Hamish Hamilton.
- Glaeser, E. L., Laibson, D., & Sacerdote, B. (2002). An Economic Approach to Social Capital. *The Economic Journal*, 112(483), F437–F458.
- Gonick, L. S., & Rosh, R. M. (1988). The Structural Constraints of the World-Economy on National Political Development. *Comparative Political Studies*, 21(2), 171–199.
- Hetherington, M. J. (1998). The Political Relevance of Political Trust. *American Political Science Review*, 92(4), 791–808.
- Huntington, S. P. (1991). *The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century*. Norman: University of Oklahoma Press.
- Kaase, M. (1999). Interpersonal Trust, Political Trust and Non-Institutionalised Political Participation in Western Europe. *West European Politics*, 22(3), 1–21.
- Kasperson, R. E., Golding, D., & Kasperson, J. X. (Eds.). (1999). *Risk, Trust and Democratic Theory*. London: Earthscan.
- Kennedy, R. (2010). The contradiction of modernization: a conditional model of endogenous democratization. *The Journal of Politics*, 72(3), 785–798.
- Lederman, D., Loayza, N., & Menéndez, A. M. (2002). Violent Crime: Does Social Capital Matter? *Economic Development and Cultural Change*, 50(3), 509–539.
- Levi, M. (1996). Social and Unsocial Capital: A Review essay of Robert Putnam's Making Democracy Work. *Politics and Society*, 24, 45–55.
- Li, L. (2004). Political Trust in Rural China. *Modern China*, 30(2), 228–258.
- Lipset, S. M. (1959). Some Social Requisites of Democracy: Economic Development and Political Legitimacy. *American Political Science Review*, 53(1), 69–105.
- LoGerfo, J. (1996). Attitudes toward Democracy among Bangkok and Rural Northern Thais: The Great Divide. *Asian Survey*, 36(9), 904–923.
- Maloney, W. A., Smith, G., & Stoker, G. (Eds.). (2000). *Social Capital and Associational Life*. New York: Oxford University Press.
- Mayer, P. (2001). Human Development and Civic Community in India: Making Democracy Perform. *Economic and Political Weekly*, 36(8), 684–692.

- Mayer, P. (Ed.). (2004). *Making Democracy Perform: Human Development and Civic Community in India*. New Delhi: SAGE Publications.
- Mishler, W., & Rose, R. (2001). What are the Origins of Political Trust? Testing Institutional and Cultural Theories in Post-Communist Societies. *Comparative Political Studies*, 34(1), 30-62.
- Nathan, A. J. (2007). Political Culture and Diffuse Regime Support in Asia *Working Paper Series: No. 43* (pp. 1-44). Taipei: Asian Barometer Project Office, National Taiwan University and Academia Sinica.
- Newton, K. (2001a). Trust, Social Capital, Civil Society, and Democracy. *International Political Science Review*, 22(2), 201-214.
- Newton, K. (Ed.). (2001b). *Social Capital and Democracy*. Hanover: University Press of New England.
- Nilson, D. C., & Nilson, L. B. (1980). Trust in Elites and Protest Orientation: An Integrative Approach. *Political Behavior*, 2(4), 385-404.
- Norris, P. (1999). Introduction: The growth of critical citizens? In P. Norris (Ed.), *Critical citizens: Global support for democratic government* (pp. 1-27). Oxford, UK: Oxford University Press.
- Perotti, R. (1996). Growth, Income Distribution, and Democracy: What the Data Say. *Journal of Economic Growth*, 1(2), 149-187.
- Przeworski, A., Alvarez, M. E., Cheibub, J. A., & Limongi, F. (2000). *Democracy and development: political institutions and well-being in the world, 1950-1990* (Vol. 3). NY: Cambridge University Press.
- Przeworski, A., & Limongi, F. (1997). Modernization: Theories and facts. *World politics*, 49(2), 155-183.
- Putnam, R. D. (1993). *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Putnam, R. D. (1994). Social Capital and Public Affairs. *Bulletin of the American Academy of Arts and Sciences*, 47(8), 5-19.
- Putnam, R. D. (1995a). Bowling Alone: American's Declining Social Capital. *Journal of Democracy*, 6(1), 65-78.
- Putnam, R. D. (1995b). Tuning In, Tuning Out: The Strange Disappearance of Social Capital in America. *PS: Political Science and Politics*, 28(4), 664-683.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York/London: Simon and Schuster.
- Roobsung, S. (2011). *Handbook for Community Democracy*. Bangkok: Political Development Council.
- Seligson, M. A. (1980). Trust, Efficacy and Modes of Political Participation: A Study of Costa Rican Peasants. *British Journal of Political Science*, 10(1), 75-98.
- Shi, T. (2001). Cultural Values and Political Trust: A Comparison of the People's Republic of China and Taiwan. *Comparative Politics*, 33(4), 401-419.
- Soithong, W. (2011). *Social Capital, People's Political Participation and Institutional Performance of Local Government in the North of Thailand*. (Doctoral dissertation), The University of Adelaide, Australia.
- Srijannit, B. (2012). "People's charter" Creates happy society. Retrieved from <http://prachatai.com/journal/2012/02/39239>

- Suteerawut, P. (2014). *Food and Nutrition Promotion Intergration Project: A Case Study of Songkla Province*. Songkla: Institution of Health System Management, Prince of Songkla University.
- United Nations Development Programme. (2014). *Advancing Human Development through ASEAN Community*. Bangkok: United Nations Development Programme.
- Uslaner, E. M. (2000). Producing and Consuming Trust. *Political Science Quarterly*, 115(4), 569–590.
- Uslaner, E. M., & Conley, R. S. (2003). Civic Engagement and Particularized Trust. *American Politics Research*, 31(4), 331–360.
- Wegelin, E. A. (2002). *Thailand: Decentralization Capacity Assessment Finding and Recommendations Capacity Building Project (pp. 1–60): Office of the Decentralization to Local Government Organization Committee and The World Bank*. Retrieved from <http://www1.worldbank.org/wbiep/decentralization/aplib/wegelin.pdf>.
- Whiteley, P. (2005). *Citizenship education longitudinal study: Second literature review. Citizenship Education: the political science perspective (DfES Research Report 631)*. London: DfES.
- Whiteley, P. F. (2011). Is the party over? The decline of party activism and membership across the democratic world. *Party Politics*, 17(1), 21–44.
- Wongpreedee, A. (2007). Decentralization and Its Effect on Provincial Political Power in Thailand. *Asian and African Area Studies*, 6(2), 457–470.
- Young, S. B. (1968). The Northeastern Thai Village: A Non-Participatory Democracy. *Asian Survey*, 8(11), 873–886.